

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:

No 803

2022 yil 29 08

TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY
HISOBOTNING XALQARO
STANDARTLARI

fanining

SILLABUSI

Bilim sohasi:	200000	- Ijtimoiy soha, iqtisod va huquq
Ta'lim sohasi:	230000	- Iqtisod
Ta'lim yo'nalishi:	5230700	- Bank ishi va audit

Qarshi-2022 y

Fanning sillabusi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti 2022 yil 28
06 dagi №-11 sonli ro'yxatga olingan fan dasturga muvofiq ishlab
chiqildi.

Tuzuvchilar:

Jumayeva G. "Buxgalteriya hisobi va audit"
dotsenti, iqtisodiyot fanlari nomzodi
Xolmurodov O.N "Buxgalteriya hisobi
va audit" kafedrasida katta o'qituvchisi

Taqrizchilar:

Yakubova Sh.

QarDU "Turizm va marketing" kafedrasida
mudiri, dotsent, iqtisodiyot fanlari nomzodi
Egamberdiyeva S.
"Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasida
dotsenti, iqtisodiyot fanlari nomzodi

Fanning sillabusi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti "Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasining 2022 yil " 24 " avgustdagi 1 -sonli yig'ilishida hamda "Iqtisodiyot" fakulteti Uslubiy Komissiyasining va 2022 yil " 24 " avgustdagi 1 -sonli yig'ilishida muhokamadan qilib tasdiqlangan.

Institut Uslubiy Kengashining 2022 yil "28 " avgustdagi 1 -sonli yig'ilish qarori bilan o'quv jarayonida foydalanishga tavsiya etilgan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

"Iqtisodiyot" fakulteti
Uslubiy komissiya raisi

Kafedra mudiri

Sh. Turdiyev

A. Qurbonov

A. Alikulov

"Iqtisodiy tahlil" fani sillabusi

Fan (modul) kodl ECA3208	O'quv yili 2022-2023	Semestr V-VI	ECTS krediti 6
Fan (modul) turi Majburiy	Ta'lim tili o'zbek		Haftalik dars soati 2/4
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Iqtisodiy tahlil	90	90	180
I-semestr	30	30	60
II-semestr	60	60	120

O'qituvchilar haqida ma'lumot

Kafedra nomi	Buxgalteriya hisobi va audit		
O'qituvchi	F.I.Sh.	Telefon raqami	e-mail
Ma'ruzachi I-semestr	Xolmurodov Otabek Normamatovich	90-722-43-51	otabekxolmurodov23@gmail.com
II-semestr	Jumayeva Gulruh Jo'raqulovna	97-294-55-10	gulruh.jumayeva.68@mail.ru
Amaliy mashg'ulot I-semestr	Xolmurodov Otabek Normamatovich	90-722-43-51	otabekxolmurodov23@gmail.com
II-semestr	Jumayeva Gulruh Jo'raqulovna	97-294-55-10	gulruh.jumayeva.68@mail.ru
Laboratoriya mashg'uloti	-		

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad - kelgusida yuqori malakali bank- mutaxassislar bo'lib yetishadigan talabalar uchun banklarda buxgalteriya hisobini tashkil etish, bank operatsiyalarini buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari asosida buxgalteriya hisobida aks ettirish bo'yicha nazariy bilim berish orqali ko'nikmalar hosil qilishdan iborat.

Fanning vazifasi - talabalarga banklarda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida yuritish bo'yicha malakalarini hosil qilishva mustahkamlashdan iboratdir.

II.Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- banklarda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining mazmuni, maqsadi va vazifalari, moliyaviy hisobotlarni tuzish tamoyillari, moliyaviy hisobotlarning elementlari, aktivlar, majburiyatlar, kapital, moliyaviy natijalar, moliyaviy hisobotlar elementlarini tan olish va tan olish mezonlari *haqida tasavvurga ega bo'lishi*;

- aktivlarni tan olish, majburiyatlarni tan olish, daromadlarni tan olish, harajatlarni tan olish, moliyaviy hisobotlarning elementlarini baholash: dastlabki qiymat, joriy qiymat, tiklash qiymati, qoplanish qiymati va diskontlangan qiymat, banklarda hisob sikli va uning bosqichlari to'g'risida *bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak*;

- O'zbekiston Respublikasi banklarida MHXSlari asosida moliyaviy hisobotlarni tuzish, banklarning moliyaviy hisobotlarini tuzish, MHXS larini banklarda buxgalteriya hisobini yuritishda qo'llay olish *malakalarga ega bo'lishi kerak*.

III. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlar qilish;
- individual loyixalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyixalar.

IV. Fan tarkibi. (Ma'ruza mashg'ulotlari)

№	Mavzular	Qisqacha mazmuni	Soat
1	Moliyaviy hisobotning kelib chiqish tarixi va xalqaro standartlarning rivojlanishi	Buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari haqida umumiy tushuncha. Bozor iqtisodiyoti sharoitida buxgalteriya hisobining o'rni va ahamiyati. Buxgalteriya hisobining xalqaro modellar BHXS Qo'mitasi - xalqaro tashkilot sifatida va uning vazifalari. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining tavsiflari. MHXS tarkibi va tuzilishi. O'zbekiston bank tizimida buxgalteriya hisobini MHXSgamoslashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.	6
2	O'zbekiston Respublikasi banklarida MHXSlari asosida moliyaviy hisobotlarni tuzish asoslari	Moliyaviy hisobotlarni tuzish tamoyillari. Moliyaviy hisobotlarning elementlari, moliyaviy ahvol va uni baholash. Aktivlar, majburiyatlar, kapital, moliyaviy natijalar. Moliyaviy hisobotlar elementlarini tan olish va tan olish mezonlari. Aktivlarni tan olish, majburiyatlarni tan olish, daromadlarni tan olish, harajatlarni tan olish. Moliyaviy hisobotlarning elementlarini baholash: dastlabki qiymat, joriy qiymat, tiklash qiymati, qoplanish qiymati va diskontlangan qiymat.	6

3	Banklarda hisob siyosatini shakllantirish	Banklarda hisob siyosati, uning maqsadi va tarkibi. Hisob siyosatiga qo'yiladigan talablar. Banklarda hisob siyosatini shakllantirish tamoyillari. Hisob siyosatining tarkibiy qismlari. Hisob siyosatida buxgalterlik baholashdagi o'zgarishlar va xatolarnig aks ettirilishi.	4
4	Banklarda kredit, lizing va faktoring operatsiyalari hisobi	Kredit operatsiyalarini tashkil qilish va ularning turlari. Tijorat banklari tomonidan lizing operatsiyalarini amalga oshirish va buxgalteriya hisobini yuritish tartibi. Faktoring operatsiyalari hisobini tashkil qilish.	4
5	Banklarda moliyaviy aktivlarni MHXS lari asosida hisobga olish	Moliyaviy aktivlarning mohiyati, ularning tasniflanishi. Moliyaviy vosita (instrument)lar va ularning banklarda shakllanishi. Banklarda moliyaviy aktiv (majburiyat)ning pul moddalari. Moliyaviy aktivning balans qiymati, amortizatsiyalanadigan qiymati, boshlang'ich qiymati. Moliyaviy aktivlarni tan olishni to'xtatish va uni hisobdan chiqarish. Banklarda moliyaviy aktivlarni qayta tasniflash va uni hisobga olish. Banklarda moliyaviy aktivlarning qadsizlanishi, uning hisobi.	4
6	Banklarda asosiy vositalar va nomoddiy aktivlar hisobi (MXXC 16, 38)	Banklarda ssosiy vositalar standartining maqsadi va amal qilish sohasi. Banklarda asosiy vositalarni baholash va hisobga olish. Asosiy vositalarga amortizatsiya hisoblash tartibi. Banklarda nomoddiy aktivlar standartining amal qilish sohasi va maqsadi. Banklarda nomoddiy aktivlarni hisobga olishning o'ziga xos xususiyatlari.	6
7	Tijorat banklarida daromad va xarajatlar hisobi (MXXC 12, 18, 21)	Banklarda daromadlar hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari. Bankning foizli, foizsiz va boshqa operatsion daromadlari hisobi. Bank xarajatlari va ularning turlari. Bankning foizli, foizsiz va boshqa operatsion xarajatlari hisobi. Bank foydasi va uni hisobga olish tartibi. Banklarda daromad va xarajatlar hisobini MHXS asosida takomillashtirish.	4
8	Banklarda pul mablag'lari harakati to'g'risidagi hisobot (MHXS 7)	Banklarda pul mablag'lari harakatini MHXS asosida tuzish va uning o'ziga xos xususiyatlari. Pul oqimlari to'g'risidagi hisobotni taqdim etish. Banklarda pul mablag'larining harakati to'g'risidagi hisobot.	4
9	MHXS asosida banklarda moliyaviy hisobotlarini tuzish va taqdim etish tartibi	Tijorat banklarida moliyaviy hisobotlarning mohiyati va ahamiyati. Tijorat banklarida moliyaviy hisobot axborotning sifat xususiyatlari. Banklarda moliyaviy hisobot elementlari va ularni tan olish hamda konseptual asoslari. Buxgalteriya balansi (moliyaviy holat to'g'risidagi hisobot). Banklarda foyda va zararlar to'g'risida hisobot mazmuni va tuzish tartibi.	4

		Bank xususiy kapitali to'g'risidagi hisobot va uni tuzish.	
10	Banklarda konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzish	Banklarda hisob ma'lumotlarini umumlashtirish. MHXSlarida bank biznesini birlashtirish masalalari. Bank biznesini birlashtirishda moliyaviy hisobotni tuzish. Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot va uning tarkibi. Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotga qo'yiladigan talablar. Tijorat banklarida konsolidatsiyalash moliyaviy hisobotlarni tuzish.	4
		Jami:	46 soat

Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar
(fan bo'yicha laboratoriya ishlari va kurs ishlari mo'ljallanmagan)

№	Mavzular	Soati
1	Moliyaviy hisobotning kelib chiqish tarixi va xalqaro standartlarning rivojlanishi	6
2	O'zbekiston Respublikasi banklarida MHXSlari asosida moliyaviy hisobotlarni tuzish asoslari	6
3	Banklarda hisob siyosatini shakllantirish	4
	I-semestr	16soat
4	Banklarda kredit, lizing va faktoring operatsiyalari hisobi	4
5	Banklarda moliyaviy aktivlarni MHXSlari asosida hisobga olish	4
6	Banklarda asosiy vositalar va nomoddiy aktivlar hisobi (MXXC 16, 38)	6
7	Tijorat banklarida daromad va xarajatlar hisobi (MXXC 12, 18, 21)	4
8	Banklarda pul mablag'lari harakati to'g'risidagi hisobot (MHXS 7)	4
9	MHXS asosida banklarda moliyaviy hisobotlarini tuzish va taqdim etish tartibi	4
10	Banklarda konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzish	4
	II-semestr	30soat

Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

- Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va ularning tuzilishi
- O'zbekiston Respublikasi banklarida MHXSlari asosida moliyaviy hisobotlarni tuzish asoslari
- Banklarning moliyaviy hisobotlari va uni tuzish
- Banklarda hisob siyosati, buxgalterlik baholashdagi o'zgarishlar vaxatolar
- Banklarda moliyaviy aktivlarni MHXSlari asosida hisobga olish
- Banklarda moddiy va nomoddiy aktivlar va ularning MHXS bo'yicha hisobi
- Tijorat banklarida majburiyatlar hisobi
- Tijorat banklarida kapital hisobi
- Tijorat banklarida daromad va harajatlar hisobi
- Biznesni birlashtirish va konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib

pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Fan bo'yicha kurs ishi (loyihasi)

Kurs ishi tasdiqlangan o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

V. **Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar**

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Banklarda asosiy vositalarni balansdan chiqarish tartibi va uningbuxgalteriya hisobi.
2. Bank balans yoki moliyaviy holat to'g'risidagi hisobotning mazmuniva tarkibi, uning elementlari.
3. Banklarda moliyaviy natijalarining hisobi.
4. Banklarda asosiy vositalarni qayta baholash va balansga kirimqilish tartibi.
5. Bank kapitalining buxgalteriya hisobida tan olinishi.
6. Banklarda qarz mablag'lari hisobi.
7. Banklarda zaxira kapitali hisobi.
8. Bank foydasi va uning hisobi.
9. BHXS Qo'mitasi - xalqaro tashkilot sifatida va uning vazifalari.
10. Banklarda majburiyatlari hisobi.
11. Bank buxgalteriya hisob siyosatida baholashdagi o'zgarishlar va xatolarnig aks ettirillishi.
12. Banklarda asosiy vositalarni qayta baholash natijalariningbuxgalteriya hisobi.
13. Banklarda moliyaviy aktivlarni qayta tasniflash va uni hisobgaolish.
14. Banklarda asosiy vositalarni buxgalteriya balansida hisobga olish.
15. Banklarda kam baholi va tez eskiruvchi buyumlarni hisobga olish.
16. Banklarda hisob siyosati, uning maqsadi va tarkibi.
17. Banklarda depozit operatsiyalari hisobi.
18. Moliyaviy aktivlarni tan olishni to'xtatish va uni hisobdanchiqarish.
19. Bankning foizli va foizsiz daromadlari, ularning hisobi.
20. Banklarda moliyaviy aktivlarning qadsizlanishi, uning hisobi.
21. Moliyaviy hisobotga tushuntirishlar va izohlar.
22. Buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari haqida umumiy tushuncha.
23. Banklarda nomoddiy aktivlarni hisobga olish.
24. Moliyaviy aktivlarning birlamchi tan olinishi va baholanishi.
25. Moliyaviy aktivlarni sotib olishdagi diskont, mukofot va xarajatlar amortizatsiyasi.
26. Bankning foizli, foizsiz va operatsion xarajatlari, ularningrasmiylatirilishi va hisobi.
27. Moliyaviy hisobotlarning elementlarini baholash.
28. Moliyaviy vosita (instrument)lar va ularning banklarda shakllanishi.
29. Zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida buxgalteriya hisobiningo'mi va ahamiyati.
30. Moliyaviy hisobotlarni tuzish tamoyillari.
31. Moliyaviy hisobotlarning elementlari, moliyaviy ahvol va unibaholash.
32. Kapital harakati to'g'risidagi hisobotning mazmuni va uningtarkibi, elementlari.
33. Moliyaviy aktivlarning mohiyati, ularning tasniflanishi.
34. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining tavsiflari.

35. Moliyaviy aktivlarni keyingi baholash va uning hisobi.
36. MHXSlari asosida bank ustav kapitali hisobi.
37. Pul oqimlari to'g'risidagi hisobot, uni tuzish maqsadi, mazmuni va tarkibi.
38. MHXSlarida bank biznesini birlashtirish masalalari.
39. Banklarda moddiy va nomoddiy aktivlarning axamiyati va ularni hisobga olishda qo'llaniladigan xalqaro standartlar.
40. Tijorat banklari moliyaviy hisobotlarining turlari.
41. MHXS tarkibi va tuzilishi.
42. MHXSlarida bank daromad va harajatlarning tan olinishi.
43. 38-MHXS - Nomoddiy aktivlar standarti va uning banklarda qo'llanilishi.
44. Moliyaviy hisobotlar elementlarini tan olish mezonlari.
45. Foyda va zararlar to'g'risidagi hisobot, uning mazmuni, tarkibi va elementlari.
46. 16-MHXS-Asosiy vositalar standarti va uning banklarda qo'llanilishi.
47. Tijorat banklarida majburiyatlarning shakllanishi va ularning buxgalteriya hisobida tan olinishi.
48. Moliyaviy aktivning balans qiymati, amortizatsiyalanadigan qiymati, boshlang'ich qiymati.
49. 17-MHXS- Ijara (lizing) standarti va uning banklarda qo'llanilishi.
50. Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot va uning tarkibi.
51. Hisob siyosatida buxgalteriya baholashdagi o'zgarishlar va xatolarni aks ettirilishi.
52. MHXSlari bo'yicha konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni tuzish.
53. Banklarda moliyaviy aktivlarning qadrsizlanishi, uning hisobi.
54. Moliyaviy hisobotlarning elementlarini baholash.
55. Buxgalteriya hisobining xalqaro modellari.
56. Moliyaviy hisobotga tushuntirishlar va izohlar.
57. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining tavsiflari.
58. MHXS tarkibi va tuzilishi.
59. Banklarda zaxira kapitali hisobi.
60. Banklarda asosiy vositalarni qayta baholash natijalarining buxgalteriya hisobi.
Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsifi etiladi.

Asosiy adabiyotlar

1. Tijorat banklarida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari: Darslik, (2-chi qayta ishlangan nashri) / A.K.Ibragimov, Z.A.Umarov, K.R.Hotamov., N.K. Rizayev. – T.: «Iqtisod-Moliya», 2020 – 446 b.
2. K.Navro'zova, X.Otamurodov, R.Qurbonov. Banklarda buxgalteriya hisobining milliy va xalqaro standartlari. O'quv qo'llanma. -T.: «Fanva texnologiya», 2015, 168 bet.
3. Umarov Z.A., Ibragimov A.K., Rizaev N.K., Marpatov M.D., – Banklarda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari / darslik – T.: «IQTISOD-MOLIYA», 2019 – 500 b.
4. Abduvaxidov F.T va boshq. Banklarda buxgalteriya hisobi. T.: TDIU, 2010, 224
5. Ibragimov A.K., Marpatov M.D., Rizayev N.Q. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari asosida banklarda buxgalteriya hisobi. O'quv qo'llanma. – Toshkent: "MOLIYA", 2010. -272 b.
6. Navro'zova K.N., Karimov N.G., Ortiqov U.D. Banklarda buxgalteriya hisobi T.: Davr

nashriyoti, 2012.

Omonov A., Qoraliyev T. Banklarda buxgalteriya hisobi T.: Iqtisod–moliya, 2014 y. 241 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 488 b.

2. Mirziyoyev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 104 b.

3. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 56 b.

4. Mirziyoyev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. - Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 48 b.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. www.lex.uz.

6. Mejdunarodniye standarti finansovoy otchetnosti. 2017.M.:Askeri, 2017-1035 s.

7. Paliy V.F. Mejdunarodniye standarti ucheta i finansovoy otchetnosti. Uchebnik. M.: Infra-M, 2004. – 472 s.

8. Greg Burton F., Jermakowicz K. International financial reporting standarts London, Routledge, Taylor & Francis Group- 2015.

9. IFRS® Standards (Red Book) is the only official printed edition of the consolidated text of the International Accounting Standards Board's authoritative pronouncements as issued at 13 January 2016. Publication date: 7 March 2016. SET ISBN: 978-1-911040-15-6 (set of two volumes sold together).

10. IFRS® (Blue Book) -Consolidated without early application. Containing the official pronouncements applicable on 1 January 2016. Does not include Standards with an effective date after 1 January 2016 (Set of two volumes Part A and B). Blue: 978-1-911040-00-2 (2 vols) and Red: 978-1-911040-15-6 (2 vols).

11. Ibragimov A.K., Marpatov M.D., Rizayev N.Q. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari asosida banklarda buxgalteriya hisobi. O'quv qo'llanma. – Toshkent: "MOLIYA", 2010. -272 b.

Axborot manbaalari

www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali.

www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlarima'lumotlari milliy bazasi.

www.mf.uz – O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiysayti.

www.cbu.uz - O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiysayti.

<http://www.ifrs.org> (Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari Kengashi rasmiy sayti..)

